

Ubezważnowolnienie małoletnich

Ubezważnowolnienie to instytucja prawa cywilnego, polegająca na sądowym ograniczeniu lub odebraniu osobie zdolności do czynności prawnych (czyli możliwości ważnego dokonywania czynności prawnych, np. podpisywania umów).

Małoletni NIE mają pełnej zdolności do czynności prawnych, a zatem możemy je tylko ubezważnowolnić całkowicie. Małoletni do lat 13, nie posiadają zdolności do czynności prawnej, a ograniczoną zdolność prawną nabywają dopiero po osiągnięciu 13 roku życia, aż do ukończenia pełnoletności, czyli 18 roku życia. Dlatego nie można ich „obniżyć” jeszcze bardziej za pomocą ubezważnowolnienia częściowego – bo nie ma z czego.

Ubezważnowolnić częściowo można tylko osobę pełnoletnią, która ma pełną zdolność do czynności prawnych. Czyli – tylko dorosłego.

W orzeczeniu Sądu Najwyższego (SN) (sygn. V CSKP 235/21) SN przypomina, że instytucja ubezważnowolnienia ma służyć ochronie osoby chorej, a nie interesowi wnioskodawcy (np. członek rodziny). Sąd akcentuje, że opiekun (w przypadku ubezważnowolnienia) powinien działać z „należyłą starannością” w interesie osoby pod opieką, a sąd sprawuje nadzór nad wykonywaniem opieki.

Niepełnosprawność intelektualna sama w sobie nie wystarcza, oto przykłady, w których złożono wniosek o ubezważnowolnienie całkowite, ale osób dorosłych.

- Rzecznik Praw Obywatelskich (RPO) wskazuje w swoim stanowisku (i sądy to częściowo podzieliły), że niepełnosprawność intelektualna nie może być samodzielną podstawą ubezważnowolnienia - trzeba wykazać, że ubezważnowolnienie jest niezbędne i że to będzie służyć dobru tej osoby.
- W konkretnej sprawie sąd apelacyjny oddalił wniosek o całkowite ubezważnowolnienie matki dzieci z umiarkowaną niepełnosprawnością

intelektualną, argumentując m. in. że wystarczające byłoby ustanowienie kuratora, zamiast całkowitego odebrania zdolności do czynności prawnych.

- Sprawa RPO ws. ubezwłasnowolnienia "córk".

RPO podejmował sprawę, gdy matka wnosiła o ubezwłasnowolnienie swojej dorosłej córki (50-latki) z niepełnosprawnością intelektualną. RPO podkreślał, że trzeba wykazać, że ubezwłasnowolnienie jest w interesie tej osoby, a nie tylko wygodne dla wnioskodawcy.

W tej konkretnej sprawie sąd I instancji orzekł ubezwłasnowolnienie częściowe. Standardy SN dotyczące interesu osoby ubezwłasnowolnionej

- SN w orzeczeniu (sygn. II CSKP 1222/22) podkreśla, że sąd, rozstrzygając wniosek o ubezwłasnowolnienie, musi „rozważyć wszystkie okoliczności sprawy” i mieć na uwadze interes osoby, której dotyczy wniosek.
- Sąd powinien badać nie tylko medyczne przesłanki (choroba, zaburzenia), ale również faktyczną sytuację życiową (czy osoba ma wsparcie, czy ktoś jej pomaga), oraz rzeczywisty zakres spraw, w których potrzebuje pomocy.

Nadto, w przypadku dzieci szczególna waga ma być położona na dobro dziecka, uwzględniając, że małoletni i tak mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych — co w praktyce sprawia, że nie zapadają orzeczenia dotyczące ubezwłasnowolnienia częściowego dla osób w wieku lat 13-18, wobec tych osób stosuje się ubezwłasnowolnienie całkowite. Ubezwłasnowolnienie częściowe małoletnich w praktyce nie występują.

Masz dodatkowe pytania? Borykasz się z innymi problemami natury prawnej, a nie jesteś w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy?

Możesz skorzystać z darmowej porady w punktach nieodpłatnych pomocy prawnej i świadczenia poradnictwa obywatelskiego m.in. przy ul. Wawrzyniaka 4 lub w budynku Urzędu Miasta przy ul. Teatralnej 26, pok.102 w Gorzowie Wielkopolskim.

Punkty są czynne od poniedziałku do piątku.

Obowiązują wcześniejsze zapisy na poradę pod nr tel.: 95 73 55 909 lub rejestracja on-line <https://np.ms.gov.pl>

Artykuł powstał w ramach realizowanego przez Stowarzyszenie CIVIS SUM zadania publicznego pt.: Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej w godz.: 15:30 - 19:30 oraz realizacja zadań z zakresu edukacji prawnej na terenie Miasta Gorzowa Wielkopolskiego w 2025 r. finansowanego ze środków pochodzących z budżetu Państwa, przekazanych przez Miasto Gorzów Wielkopolski. Artykuł jest wkładem własnym osobowym do ww. zadania.